

OPHTHALMIA

JOHANNES VINCERO

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
MORBIS INFANTVM

QVAM
AVSPICE DEO PROPITIO
ET CONSENSV ATQVE AVCTORITATE GRATIOSI
ORDINIS MEDICI

PRÆSIDE

VIRO ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO ATQVE
EXPERIENTISSIMO

DN. JOANNE JVNCKERO

MEDICINAE DOCTORE EIVSDEMQUE PROFESSORE
PVBLICO ORDINARIO DECANO H. T. SPECTATISSIMO

PRO LICENTIA

SVMMSIQVE IN ARTE MEDICA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS RITE OBTINENDIS

H. L. Q. C.

AD D. AVGVSTI M D CC XLVI.

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

JOANNES GVILIELMVS MÜLLERVS

SCHLEIZA - VARISCVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE

Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

DISSECTIO ANATOMICA MEDICA

MORBIS HEPATVM

AVCTORITATE GRATIOSA
ET CONSENSU ACADEMIAE

PROFESSORIS PRAECEPTORIS

DR. JOHANNIS JANKNERO

MEDICINAE DOCTORE PRAECEPTORE
I. A. O. ORDINARIO D. O. C. P. D. C.

PRO LICENTIA

ACADEMIAE MEDICINAE HONORABILIS ET PRIVILEGIATAE
BOCHLANENSIS HIC CONSTITUTAE

JOHANNES GUILIELMUS MILLERVS

Typographus

Inter morbos *etatum*, quos cum mor-
bis temporum tempestatumque va-
rii generis arctissime conjunxit HIP-
POCRATES, primum locum oc-
cupant *morbi infantum*. Integra
quippe Aphorismorum Sectione ter-
tia, de morbis *ab anni temporum &*
etatumque conditione ac mutatione pen-
dentibus, divus noster Senex disse-
rit ex instituto; ea quidem lege, ut
de variis temporum & tempestatum mutationibus,
variorum morborum, immo & sanitatis, pro diver-
sa hominum *etate*, causis, prioribus exponat Apho-
rismis; deinde vero de morbis anni temporum, *ver-*
nalibus & aestivis, autumnalibus atque *hiemalibus* praeci-
piat seorsim; tandem vero de variis *etatum morbis*,
quos ab infantia ad senectutem usque incurere so-
lent homines, per aliquot Aphorismos sigillatim tra-
dat. Nos, in exponendis *adfectibus infantum*, artis
quidem salutaris principem sequemur in praesenti,

ea tamen & sentiendi & scribendi libertate, ut, ex recentioribus de morbis ætatum scriptoribus; ea breviter huc repetamus, quæ MICHAEL ETTMÜLLERVS in *Valetudinario infantili*, GEORGIVS WOLFFGANGVS WEDELIVS in peculiari de *Morbis infantum* libro; GEORGIVS ERNESTVS STAHLIVS in diff. de *Adfectibus infantum*, & nuper modo B. HOFFMANNVS in *Medicinæ rationalis systematicæ supplemento, de præcipuis infantum morbis*, nec non *Illustris PRÆSES ipse*, in *Conspectu medicinæ theoretico-practicæ*, de hoc ipso argumento, litteris mandarunt. Ne autem dissertationis inauguralis limites, in tam ampla dicendorum copia, facile transgrediamur; primo quidem morbos infantum a morbis puerorum, ipso præeunte HIPPOCRATE, quantum fieri poterit, sedulo discernemus; deinde vero ipsos etiam infantum morbos, eorumque causas, ad certas quasdam classes reducere conabimur; tandem quoque circa præservandos, curandosque infantum adfectus, eo breviores erimus hoc loco, quo prolixiores aliquando fuerunt laudati modo scriptores, WEDELIVS præsertim atque HOFFMANNVS. Antequam autem ad rem ipsam accedamus, summum ante omnia audiamus HIPPOCRATEM, qui de *morbis infantum recens natorum*, Aphorismo XXIV. de *morbis vero infantum dentientium*, Aphorismo XXV. seorsim commentatur. Prior Aphorismus ita se se habet, ex interpretatione ANVTII FOESII: *secundum ætates autem hæc eveniunt. Parvis quidem & recens natis puerulis oris ulcera*

ulcera, vomitiones, tusses, vigiliae, pavores, umbilici
 inflammationes, aurium humiditates; posterior vero
 sequens est: ad dentiendi vero tempus accedentibus,
 gingivarum pruritus, febres, convulsiones, alvi pro-
 fluxiva, maxime cum caninos edunt, & iis praesertim
 pueris, qui crassissimi sunt, & alvos duras habent.
 Sunt qui Aphorismum XXVI. cum B. HOFFMAN-
 NO etiam ad morbos infantum referunt, qui perio-
 dum infantiae ad annum X. immo XIV. usque ex-
 tendunt; sed rectius omnino de morbis puerorum in-
 scripsit Aphorismum hunc IOHANNES IACOBVS
 FICKIVS, in notis ad HIPPOCRATIS Aphorismos.
 Quare hunc ipsum Aphorismum una cum sequente
 XXVII. qui de morbis puerorum iam iam puberum agit,
 itemque Aphorismum XXVIII. qui de crisi morbo-
 rum puerilium praecipit, iis relinquemus, quibus de
 adfectibus aetati puerili propriis seorsim dicere volu-
 pe fuerit. Reliqui huius Sectionis Aphorismi tres,
 tum de morbis juvenum, tum de morbis virorum, tum
 de morbis senum, breuiter exponunt, digni sane, qui
 peculiari illustrentur commentatione. Nostrum
 iam erit, ad ductum Aphorismorum XXIV. &
 XXV. de morbis differere infantum. Faxit
 DEVS feliciter!

§. I.

CERTA quaedam temporis pars, qua rerum finita *Aetas quid est*
 rum durationem metimur, *sensu generali, quotuplex.*
etas appellari solet. In sensu autem *specialiori,*
 A 3 eoque

eoque magis *medico*; *etas* certam denotat vitæ humanæ periodum, in qua secundum ordinarium naturæ cursum, & corporum & actionum, tam naturalium quam vitalium & animalium, notabiles contingunt alterationes. Quamquam vero Medici ferme omnes, *septenarium* hac in re sequantur annorum numerum, adeoque in constituendis *specialioribus vitæ humane periodis*, *infantiae* atque *pueritiae*, *adolescencie* & *juventutis*, *ætatis virilis* atque *consistentis*, itemque *senectutis triplicis*, *viridis*, *mediæ* & *decrepitæ* consentiant plerumque; in eo tamen aliquando differunt inter se, quod alii cum ARISTOTELE, in libro *de vita & morte*, tres modo faciant ætatis humanæ periodos *generaliores*, *incrementi* nempe, *consistentiæ* & *decrementi*; alii autem *quatuor* ponant generatim vitæ humanæ periodos, *impuertatis* quippe, *pubescentiæ*, *virilitatis* & *senectutis*. Priorem qui tuentur sententiam, ad *ætatis incrementum* infantiam, pueritiam & adolescentiam; ad *vitæ autem consistentiam* juventutem, ætatem virilem atque consistentem, stricte sic dictam, ad *decrementum* denique triplicem referunt senectutem. Qui autem posteriorem amplectuntur ætatum humanarum divisionem generaliore, illi sub *annis impuertatis* infantiam atque pueritiam; sub *annis pubescentiæ* adolescentiam & juventutem; sub *annis virilitatis* robur & consistentiam; sub *annis* denique *senectutis*, declinationem & defectum virium humanarum comprehendunt.

§. II.

Si tritissimos istos Germanorum rythmos, de *Quid per*
 ætatum divisione sequi vellemus, ubi quælibet an- *infantiam*
 norum series decem complectitur annos: *Zehn Iabr intelligatur,*
ein Kind, zwanzig Iabr ein Iüngling &c. latior
 omnino, quam par esset, oriretur infantiaæ perio-
 dus; quemadmodum procul dubio *angustior* foret,
 si secundum Grammaticam vocis interpretationem,
qui nondum fari potest, infantem dicere quis vellet.
 Hinc rectius faciunt Medici, qui naturæ ordinem
 secuti, singulas vitæ humanæ periodos *septenario*
 annorum *numero* circumscribunt, atque ita *primum*
 annorum *septenarium infantia, secundum pueritia,*
tertium vero adolescentia, & sic porro tribuunt. Quam-
 vis omnino quælibet istarum ætatum omnium, at-
 que ita ipsa etiam *infantia, in ineuntem, mediam &*
exeuntem, non male forte dispesci posset; siquidem
 alia longe est corporis animique constitutio infantis
 recens nati, lactentis atque dentientis, alia vero in-
 fantis quinque sex vel septem annos iam iam su-
 perantis.

§. III.

Ex iis, quæ de varia hominum ætate, §. I. de *Quinam di-*
 que prima vitæ humanæ periodo, quam *infantiam cantur mor-*
 adpellare solemus, diximus §. II. *quinam morbi in-*
bi infantum. proprie dicendi sint, facile apparet. Illi nem-
 pe omnes, qui a prima hominis nativitate, ad finem
 usque primi septenarii potissimum contingunt, *in-*
fantum morbi audiunt generatim; speciatim vero,
 adfe-

adfectus *infantia ineuntis*, *lactentis* atque *dentientis* hoc ipso nomine veniunt. Et sane ipse divus noster Senex Aphorismo XXIV. & XXV. de *morbis infantia ineuntis* imprimis quidem loquitur, exeuntis infantia adfectibus ad morbos puerorum Aphorismo XXVI. relatis. Discrimen itaque quod inter morbos infantum atque puerorum, si accurate loqui velimus, intercedit, ipsa nicitur ætatis *infantis* atque *puerilis differentia*, quam alii quidem negligunt, qui sub morbis puerorum infantum etiam adfectus comprehendunt, alii autem strictius observant, quibus istæ corporis animique mutationes quolibet annorum septenario maxime conspicuæ esse videntur. Sed tota ista de discrimine morborum ratione ætatis controversia optime forsitan dirimi poterit, si probe perpendamus, *morbos* quidem dari, huic vel illi ætati *proprios*, sed dari quoque *adfectus* huic vel illi vitæ periodo cum alia ætate, præsertim vero cum proxime antecedente vel subsequente, *communes*; qui rursus vel *congrui* sunt vel *incongrui*, quatenus a naturali istius ætatis constitutione vel magis vel minus recedunt.

§. IV.

*Morborum
infantium
brevis re-
censio.*

Ex mente & sententia *illustris* PRÆSIDIS triginta duo infantum adfectus potissimum occurrunt; 1) Anæsthesia seu immobilitas infantum; 2) color flavus icteroides corporis; 3) deglutiendi difficultas; 4) distortio calvaria; 5) hydrocephalus; 6) imperforatio emunctoriorum urinæ & fecum alvinarum; 7) nævimaterni; 8) retentio meconii; 9) op-
pletio

pletio pectoris asthma; 10) tussis; 11) coryza & gravedo; 12) oculorum auriumque manationes ferofæ; 13) raucedo; 14) intertrigines; 15) obstructio narium mucosa; 16) vomitus; 17) diarrhoea biliosa, æruginosa, vitellina; 18) obstructio alvi; 19) achores, crusta lactea, tinea & aliæ cutaneæ ulcerationes; 20) impetigo; 21) parotides; 22) aphthæ; 23) dentitio difficilis; 24) motus febriles; 25) pavores; 26) convulsiones; 27) atrophia & rachitis; 28) vermes; 29) crinones; 30) strabismus; 31) fascinatio; 32) cardiognus. Quibus alii addunt *variolas & morbillos*; quos alii tamen inter morbos puerorum numerandos esse iudicant, quamquam ipsi etiam infantes variolis & morbillis non raro corripiantur. Longiorem morborum infantilium catalogum qui desiderat, adeat, quem supra iam laudavimus GEORGIVM WOLFFGANGVM WEDELIVM in peculiari de *morbis infantum* libro; breuiorem autem exhibet FRIDERICVS HOFFMANNVS loco supra iam citato.

§. V.

Si quis autem morborum infantilium *certas Morborum* quasdam constituere vellet *classes*, ille non male forte *infantilium* adfectus istos omnes infantum praeternaturales *generariae clas-* neratim in *externos & internos*, speciatim vero in *fer.* *morbos animi & corporis*, inque morbos *supremi, medi & infimi ventris* dispescere possit. Ex morbis infantum *externis* quatuor modo recenset HIPPOCRATES: *Serpentia oris ulcera, umbilici inflammationes,*

B

tiones,

tiones, aurium humiditates & gingivarum pruritus; sed plures addi possunt ex iis, quos §. IV. in medium produximus; reliqui pertinent ad morbos infantum internos. Inter morbos animi, ætati infantili maxime familiares, *vigilie & pavores*; inter morbos autem corporis generaliores *febres*, inter specialiores *supremi* quidem *ventris, dentitio difficilis & convulsiones, medii, vomitiones* atque *tusses*, *infimi* vero, *alvi profluvia* ex mente divi nostri Senis potissimum occurrunt. Perlustrabimus hosce infantum affectus omnes ac singulos secundum classes, quas modo constituimus; ita tamen, ut hinc inde unum alterumve morbum inseramus, de quo artis salutaris Antistes hoc loco quidem nihil dixit.

§. VI.

Prima classis
morbos continet
externos.

Inter morbos infantum externos, quos Aphorismo XXIV. in medium profert Senex noster, primum locum occupant *aphthæ*, seu serpentina oris ulcera, vulgo *die Schwämme*, quæ parva sunt ulcuscula, infantum os fauces & oesophagum obsidentia, vix mili aut cannabis semen excedentia, cum inflammatione quadam coniuncta, unde propter ardorem & dolorem admodum sensibilem, inquietudines non solum & clangosi excitantur clamores, sed ipsa quoque lactis suctio atque deglutitio valde redditur difficilis. Pertinet huc etiam tum *ramula sub lingua*, tum *stricturea freni lingue*, seu vinculum linguæ strictius, quod idem affert & suctiois & deglutitionis, immo & successu temporis loquelæ ipsius impedimentum.

Sequun-

Sequuntur *umbilici inflammationes*, quæ, ut aliis partibus vulneratis, ita & umbilico, in infantibus recens natis vel male resecto, vel male deligato facile accidere possunt, unde etiam umbilici exulcerationes aliquando oriuntur. Taceo in præsentī varios istos *Herniæ umbilicalis*, tam veræ quam spuria, tumores, de quibus distincte satis exposuit celeberrimus Dominus PRÆSES, in *Conspectu Chirurgiæ*, Tabula de *Herniis*. Rectius huc referre HIPPOCRATES potuisset frequentes admodum in capite infantum *ulcerationes*, quarum aliæ *benignæ* quidem sunt & proprie *achores*, itemque *crusta lactea*, *tinea*, *favus*, & sic porro appellantur, aliæ vero sunt *malignæ*, quæ *impetiginis* nomine salutantur. Frequens etiam in infantibus deprehenditur *intertrigo*, seu teneræ cutis excoriatio, quæ in commissuris partium, v. g. sub axillis, in inguine, scroto, pudendis, natibus, circa anum, ipsiusque cubiti articulo & pone aures, maxime occurrit. Ad *aurium* vero *humiditates* quod attinet, quo etiam *oculorum* spectant *manationes serosæ*, recte omnino excretiones istæ feri præternaturales in numerum morborum infantilium referuntur; quemadmodum *gingivarum pruritus* inter symptomata dentitionis difficilis non male collocatur, internisque infantum morbis ab aliis adnumeratur.

§. VII

Hæc de morbis infantum externis, juxta HIPPOCRATEM sufficiant in præsentī. Probe quidem complectitur *Secunda classis morborum internos.*

dem novimus, quod plures adhuc supersint ætatis infantilis affectus itidem externi, e. g. color iste flavus icteroides corporis, difformio calvaria, hydrocephalus, imperforatio emunctoriorum urinæ atque fecum alvinarum, parotides, strabismus, imprimis vero navi materni; quibus ex WEDELIO facile addi possent labia leporina, defectus uvulæ, sextus digitus in manu & pede, gibbus & curvitas membrorum, tumores tonsillarum & uvulæ, bubones, strumæ & ganglia, furunculi, ulcera, scabies, lues venerea, erysipelas, & extraordinaria quædam alia. Sed probe etiam novimus, quod non librum in præfenti, sed dissertationem modo inauguralem de infantum morbis exhibere debeamus; quare missis adfectibus istis omnibus, ad *secundam* morborum infantiliùm *classem*, quæ internos infantum morbos comprehendit, statim nos accingimus. Sunt autem infantum *morbi interni* duplicis rursus generis, vel *animi*, vel *corporis*; hinc de morbis animi, quorum duos nominavit HIPPOCRATES, vigilias nempe & pavores, iam dicendi nobis erit occasio.

§. VIII.

Vbi I. occurrunt morbi animi.

Vtrum vero in tenerrimam infantum ætatem *morbi* cadant *animi*, de eo quidem queri forsitan hic possit; siquidem nec sensuum externorum nec internorum, nedum rationis, nec appetitus sensitivi nec rationalis vsus plenarius infantulis recens natis concedendus esse videtur. Verum omnis statim evanescet dubitatio, si perpendamus, somnum & vigilias

galias inter res quidem non naturales, infantibus tamen ad actiones vitales & naturales eo alacrius exercendas, præsertim quod ad somnum attinet, adprime necessarias, non ultimum occupare locum. Quare *nimie* infantum *vigilia* a variis quidem causis tam internis quam externis provocatæ, ad statum animi præternaturalem merito referuntur. Quemadmodum etiam *infantum pavores*, quibus vel integrum corpus, vel hoc illudve corporis membrum partim ab insomniis, partim ab aliis sensus vitalis perceptionibus, inopinato plane commoveatur, tamquam motuum convulsivorum prodromi, de statu principii vitalis præternaturali oppido testantur. Nec male forte ipsi motus convulsivi, infantibus adeo familiares, tanquam motuum excedentium vitia, huc referri possent; sed de illis mox in sequentibus sub morbis ventris supremi disserere constituimus.

§. IX.

Inter *morbos corporis generaliores*, infantibus si non omnibus, difficulter tamen dentientibus non raro obvenientibus, *febres* maxime occurrunt. Sunt autem febres aliæ essentielles, primariæ seu idiopathicæ, aliæ vero sunt accidentales, secundariæ, symptomaticæ, vel sympathicæ. Hinc disputant artis salutaris Doctores, an febres etiam primariæ seu idiopathicæ præsertim vero intermittentes, pueris, adolescentibus & juvenibus quasi propriæ, in ipsam etiam ætatem infantilem cadant; de secunda-

II.
Morbis corporis generaliores.

riis enim, seu accessoriis, quæ difficilem comitantur dentitionem, fatis superque loquitur experientia. Dirimat hancce controversiam magnus quondam Jenensium Medicus, GEORGIUS WOLFGANGVS WEDELIVS, qui in libro supra iam citato capite XXXIV. de febribus infantum hunc in modum differit: *Vt universalis morbus sunt febres; ita & infantes iis non sunt exempti, tum primariis tum secundariis & comitatis frequentias, tum intermitentibus, rarissime licet, tum continuis ipsis quoque, licet rarius. Ita vidimus infantes, etiam vix annum natos, & adhuc lactentes, circa adfectam similiter matrem, laborantes, a privato fermento, undecunque concepto, tertiana & quotidiana, cum typo constanti expresso, immo & ipsa quartana in quatuor quinque sex annorum puerulo.*

§. X.

III. Sequuntur morbi infantum specialiores, quos secundum triplicem corporis cavitatem, in morbos *supremi, medii & infimi ventris* commode dispelci posse, supra jamjam indicavimus, §. V. Retulimus inter morbos *supremi ventris*, partim *dentitionem difficilem*, partim vero *convulsiones*. Quemadmodum vero dentitio difficilis gradu maxime differt; alia enim solito difficilior tantum procedit, nec periculosa adeo symptomata coniuncta habet, alia autem est difficillima, & vitæ discrimine stipata; ita generatim definiri potest *difficilis dentium pronascentia*: quod sit dentium cum impetu & vehementiore dolore aliis-

aliisque gravioribus symptomatibus contingens per-
ruptio, a firmioribus plerumque gingivis & nimio
naturæ nisu originem suam trahens. Ad motus au-
tem *infantum convulsivos* quod attinet, illorum iti-
dem *varii* dantur *gradus*. Sic *gradus* quasi *primus*
est stridor dentium, concussio in somno, & vigi-
liis quoque ipsis, aliquando sursum veluti a terrore
retractis partibus, cum vel sine clamore. Spectat
huc etiam epilepsia implicita, vel latens quasi, sensus
minus incurrens, quam Germani vocant *den inner-
lichen Jammer*. *Medius gradus* est vel magis vel mi-
nus perfectus & completus, qui per paroxysmos sta-
tos vel incertos, crebros vel rariores inuadit. Ma-
jor autem capitis, pectoris totiusque corporis con-
quassatio, cum sensuum interiorum & externorum
detentione conjunctus, *tertium convulsionis gradum*
constituit.

§. XI.

Ad morbos infantum, qui *medium ventrem* occu-
pant, juxta HIPPOCRATEM vomitiones pertinent *medii secus-*
atque *tusses*; sed a recentioribus huc etiam refertur *dum HIP-*
cardiognus, germanice *das Hertz-Gespann*, oppletio *POCRA-*
pectoris *asthmatica*, vulgo *das Röcheln*, & *catarrhus* *TEM.*
suffocativus, *der Steck-Fluss*; quibus alii *sternutatio-*
nem addunt atque *singultum*. De vomitionibus *infan-*
tum suo jam tempore bene judicavit JACOBVS
HOLLERIVS, Medicus Parisiensis doctissimus, in
commentario ad HIPPOCRATIS præsentem Apho-
rismum: *Jam vomitiones accidunt puerulis propter*
vora-

voracitatem, quia plus lactis exsugunt, quam possit ferre & concoquere ventriculus. HIPPOCRATES morbum statuit; at nutrices infantes, qui lac rejiciunt, putant esse salubriores magisque vivaces, sed istud distinguendum: ea revomitio potest esse a copia lactis ingesti, vel imbecillitate ventriculi, vel vitio lactis nutricis. Vitales sunt & salubriores infantes, qui revomunt a copia lactis, quia robustus ventriculi calor nativus, ubi amplexus est lactis partem meliorem magisque familiarem, reliquum tamquam supervacaneum rejicit. Et hi solent esse voraces, bene habiti & colorati; contra minus sunt vitales, strigosi & male colorati, qui lac revomunt ob alias duas causas. De tussibus autem infantum hunc in modum scribit HOLLERIVS l. c. tusses quoque facile pueris accidunt, ob humiditatem cerebri multam delabentem ad asperam arteriam & pulmones. Sed recte jamjam monuit WEDELIVS, de infantum tussi, quod alia sit tussis per essentiam, alia per consensum. Ita, inquit, modo sola est & simplex, a catarrho & cum eodem, seu coryza, ob aeris injuriam, ob contagium a nutrice tuffiente, vel a frigore non satis defensis mammis; modo autem juncta est cum dentitione & salivatione, cum variolis maxime, quas præcedit ordinarie; non raro etiam est epidemica.

§. XII.

Secundum
recentiores.

Diximus §. XI. quod ad morbos infantum medii ventris, a recentioribus artis salutaris interpretibus etiam referatur *cardiognus*, quem affectum præcordialem,

dialem, infantibus admodum frequentem, *cardiacam* & *pleuresim flatulentam* alii appellant. Occupat quidem iste morbus, ceu species cardialgiæ, inter ventrem medium & infimum, medium quasi locum, & a flatulenta abdominis & ventriculi distensione, diaphragma fortius comprimente, potissimum originem suam trahit; ob difficiliorem tamen, & sublimem aliquando respirationem, doloremque pectoris gravativum ac tensivum, affectibus pectoris consensualibus omnino accenseri poterit. Rectius in hunc censum venit *oppletio pectoris asthmatica*, & *catarrhus suffocativus*. Hic subitanea & maxime periculosa est pulmonum ab humoribus seroso-mucidis, nimia copia in eos irruentibus, orta repletio aut oppletio, congectionem & nimiam partium, respirationi inservientium, pulmonum scilicet ac thoracis relaxationem sequens; *asthma* autem *humidum* est species respirationis difficilis, a nimia humorum viscidorum in pulmonibus & inprimis bronchiis inhærentium copia proveniens. *Singultus* vero atque *sternutatio*, si modum non excedant, inter salutare naturæ conatus, materiam aliquam molestam fortiori nisu protrudendi, non infimum locum tenent.

§. XIII.

Infimi ventris morbum, infantibus non solum ^{γ)} *Infimi* dentientibus, sed & aliis admodum familiarem, non ^{ventris mor-} nisi unicum adfert HIPPOCRATES, *alvi* nempe ^{bi.} *profluxia*; nisi forte *alvum durum* infantum crassiorum, cuius in eodem Aphorismo mentionem facit,

C

in

in eandem morborum infantilium classẽ referendam esse duxeris. Verum si rem recte aestimamus, ex infimo infantum ventre, tamquam ex equo Troiano, si non omnes, plurimi tamen prodeunt infantum hostes. Agmen ducit *meconii* aliarumque impuritatũ *retentio*, quã dolores ventris infimi seu tormina varii generis illico sequuntur. Audiamus de torminibus infantum FRIDERICVM HOFFMANNVM, qui libro supra iam citato, cap. IV. §. I. Ex curæ, ait, quæ teneros cruciant infantes, afflictionibus, vehementes abdominis dolores & inflationes frequentissime occurrunt; quæ his maxime signis se manifestant. Primo ægri valde inquieti huc illuc se iactitant & torquent, pedibusque calcitrant; mammas aversantur, & continuum fere ploratum edunt; venter statibus turgidus conspicitur cum spirandi angustia; ructus interdum ex ore impetuosius prorumpunt; alvus plerumque est adstricta, & si deponitur, excrementa ut plurimum viscida, tenacia, plus minus colore viridi & æruginoso tincta, mox instar aquæ leniter flavescens fluida reddit; mox vero instar albuminis ovi indurati grumosa dimittit, quod vernacula wie Eyer-gehactes expriment; sæpe etiam tam acris & corrosiva eiciuntur, ut inde podex cum perpetuo tenesmo excorietur.

§. XIV.

Alvus ad-
stricta vel
obstructa.

Augentur tormina infantum, si, quod non raro fieri solet, alvus nimis fuerit adstricta, vel potius obstructa. Utraque pertinax fecum alvinarum retentio, quarum illa quidem a fortiore sphincteris ani

con-

constrictione, hæc autem a seigniore motu peristaltico intestinorum originem suam trahit, quo diutius forte durat, eo gravioribus & periculosis, immo lethalibus aliquando stipata est symptomatibus. Contrarium ex adverso malum est *alvus nimis laxa*, seu *Nimis laxa.* *diarrhæa*, quæ vel simplex est, vel cholericæ, vel lientericæ, vel cæliacæ, unde feces varii coloris, odoris atque consistentiæ, imo sanguinolentæ aliquando deiciuntur. Accidit autem crebrior illa alvi deiectione non solum tempore dentitionis, quæ plerumque tamen melius succedere solet, quam si alvus fuerit clausa; sed & alias, ob fermentum lymphæ acidobiliosum, ipsumque lac non uno modo corruptum, frequentiora contingunt alvi profluvia. Quorum alia non male quidem cedunt infantibus, qui abundantibus sæpe & cacochymicis humoribus hac ratione felici quodam successu liberantur; alia vero appetitum penitus prosternunt, vires exhauriunt, inque febrem lentam & atrophiam infantes coniciunt.

§. XV.

Atrophia, seu defectus debitæ nutritionis, cum *Atrophia.* successiva partium & habitus corporis contabescencia coniunctus, unde etiam *infantum tabes* a nonnullis appellatur, paullatim quidem integrum occupat & consumit corpus; quoniam autem, ab infarctu glandularum mesenterii potissimum, & hinc denegato chyli per easdem transitu liberiori originem suam ducit, inter morbos infimi ventris non ultimi

Rhachitis. mum occupat locum. Atrophiam excipit *rhachitis*, novus quidam infantum morbus, qui circa finem ferme seculi superioris ex Anglia in Germaniam aliasque regiones septentrionales est delatus, quem alii pro specie atrophiae habent, & definiunt rhachitidem, quod sit inaequalis infantum nutritio, qua partes aliae debito suo nutrimento orbarae contrahescant, aliae plus iusto nutritae augmentum recipiant, & cum ossium artuum extremorum spinæque dorsi incurvatione maiores fiant. Celeb. autem *Dominus PRÆSES* novam huius morbi theoriam dedit, in *Conspectu Pathologiae* tabula IX. de *congestionibus* circa finem; ubi rhachitidem non tam pro specie atrophiae, quam potius pro infelici quodam eventu, naturae contra atrophiae causis motibus suis auctis fortiter pugnantis, habendam esse contendit. Conf. etiam Ipius *dissertatio de rhachitide*.

§. XVI.

Vermes infantum.

Agmen claudant morborum infimi ventris *vermes infantum*. Sunt autem vermes animalcula viva, variae figurae, structurae & magnitudinis, quae ex seminio seu ovulo infecti cuiusdam cum alimentis assumpto in cavo intestinorum nascuntur, & putrido quodam corrupto succo increseunt, corporisque universi oeconomiam mirum in modum labefactant & laedunt. Tres potissimum constituuntur vermium species, *rotundi* seu *teretes*, germanice *die Spulwürmer*; *lati* seu *teniae*, qui admodum longi mensuram decem pedum aliquando excedunt; &

ver-

vermes admodum parvi, exigui, graciles, *ascarides* vulgo dicti, germanice *die Maden*. Quos tamen inter morbos puerorum Aphorismo XXVI. non male retulit HIPPOCRATES; experientia enim constat, quod ætati puerili vermes non minus familiares sint, ac ætati infantili. Dira sæpe peregrini illi hospites, pro diversa sua sede, excitant symptomata. In intestinis quidem tenuibus tormina, morsum circa umbilicum, ventris intumescenciam; in intestino autem recto, molestas plane titillationes, rosiones, & perpetuum fere tenesimum producunt. Quod si autem ventriculum ipsum occupent isti hostes, nauseam, cardialgiam, syncopen, corporis iectigationes, fridorem dentium, horrendas partium convulsiones, deliria mortemque ipsam aliquando inferunt. Ceterum aliud ad huc genus a nonnullis observatur, quod poros cutis in infantibus nonnunquam infestare dicitur, & a crinium figura, quam referre videntur ista animalcula, *crinones*, ab impedita autem infantum nutritione, *comedones* appellantur.

§. XVII.

Unicus iam superest infantum morbus, quem *Variolæ* & alii quidem, non minori sane iure, inter morbos puerorum referendum esse iudicant, *variolæ* nempe & *morbilli*. Sunt quippe febrium acutarum exanthematicarum species, quarum ope natura materiam acrem & causticam humoribus inhærentem ad externum corporis habitum expellere conatur. In *morbillis* longe minor cutis elevatio adparet, pectus maxi-

maxime, aliquando etiam facies, maculis obsidetur, tussis excitatur, atque totius morbi decursus mitior & benignior deprehenditur, citiusque terminatur. *Variolæ* contra caput, manus & pedes potissimum occupant, maculæ in dies maiores fiunt & rubræ, quæ deinceps suppurantur, albescunt, exulcerantur, & exsiccantur; ad quod perficiendum non solum plures dies requiruntur, sed vehementiora quoque symptomata accedunt, & vestigia sæpe indelebilia in cute remanent. Ad eandem febrium exanthematicarum, classem *purpura* spectat *miliaris*, *urticata* & *scarlatina*, quam cum puerperis infantes etiam non nunquam incurrere solent, ubi principium vitale miasma aliquod subtile fermentescens ad corporis peripheriam extrudere adlaborat.

§. XVIII.

*Cause mor-
borum in-
fantilium
generaliores.*

Ad *causas* nunc morborum infantilium descendimus, quarum aliæ quidem *generaliores* sunt, aliæ vero *specialiores*. De generalioribus, tam remotioribus quam propioribus, primo loco, deinde autem de specialioribus breviter dicemus. Sunt qui causas morborum infantilium generaliores partim in habitu corporis laxo & molliori, admodumque delicato fibrarum & membranarum sensu, partim vero in redundante succorum pituitosorum acrimque humorum copia potissimum reponunt. Quibus, præter hereditariam corporis infantilis ad hoc illudve morborum genus dispositionem, rerum non naturalium abusum maxime adnumerandum esse censent. Ita ratio-

rationes de morbis infantum generaliores subducit FRIDERICVS HOFFMANNVS, cap. I. de *morbis infantum in genere*. Quamquam vero hæreditaria dispositio corporis, & nimia infantum sensibilitas multum omnino valeat in recipiendis fovendisque eorum morbis, abusus etiam rerum non naturalium recte omnino huc referatur; tamen si rem omnem penitius æstimamus, partim in *excernendorum retentione*, partim vero in *depravata nutrimentorum ingestione*, *pravaque illorum digestionem*, unde varia pendet humoris in infantibus depravatio, prima morborum infantilium origo præcipue quærenda esse videtur. Audiamus hac de re celeberrimum quondam Lipsiensium Medicum, quem supra iam laudavimus, MICHAELEM ETTMÜLLERVM qui in *Valetudinario infantili* Capite secundo §. V. hunc in modum disserit: *Causas generales dum evolvimus affectuum infantilium præternaturalium, due principales se se offerunt, excluso tamen semper vel vitio parentum hæreditaris, vel aliunde hausto fermento contagioso, nempe obstinata retentio excernendorum & perversa ingestio nutrimentorum; ibi quidem eminet fecum primarum viarum, & in specie meconii suppressio, & hinc insensibilis transpirationis oclusio; hic vero primario se offerunt vitia lactis & errata pultis.*

§. XIX.

Excrementa fœtus, post partum intestinis ad huc in hærentia, a papaveris succi nigredine *meconium* appellatur; ubi præter ventriculum albicante plus minus *Meconii a liarumque impuritate retentio.*

nus lentaque materia refertum, pituitosa & flava, interdum variegata recrementa intestina tenuia occupant; sicuti in crassioribus excrementa duriora, crassiora, & quasi picea, ex viridi nigrescentia hospitantur. Hæc si diutius retineantur, aut pertinacem alvi obstructionem inferunt, aut lactis nutritivi distributionem impediunt, aut sub distributione per intestinorum gyros idem corrumpunt, & æruginoso virore tinctum ad corruptionem disponunt, aut intestinis pertinaciter adhærendo tormina crudelia inducunt. Quibus pressò pede sequuntur cardiogmus, & difficilis respiratio, inquietudines & vigiliæ, eiulatus & clamores, pavores atque convulsiones; vel prorumpunt tandem deiectiones biliosæ, decolores, æruginosæ, vitellinæ, quæ novas procreant intestino recto & partibus adiacentibus molestias, erosiones, intertrigines & quæ sunt reliqua. Non solum vero meconii, sed & aliarum impuritatium tam crassiorum urinæ & sudoris, quam subtiliorum seu insensibilis transpirationis suppressio, inter causas morborum infantilium generaliores principem locum occupat. Legatur hac de re elegantissimus SANCTORII libellus, quem *Medicinam staticam* inscripsit.

§. XX.

*Vitia lactis
& pultis.*

Alterum morborum infantilium fontem, causamque generaliore, *depravatam* diximus *nutrimentorum*, tam potulentorum quam esculentorum, *ingestionem*, quo *vitia lactis pultisque* maxime pertinent. Opti-

Optimum quidem, quod natura ipsa infantibus præbet, & medicamentum & nutrimentum, est lac matris. Provida enim natura, in salutem fœtus editi, non statim post partum lac perfectum pinguiusque subministrat, sed serosius & tenuius præmittit *colostrum*, quod serositate sua salina mucum stomachi blande abstergit, & intestinorum recrementa seu meconium istud, infantibus adeo infestum, optime expurgat; qua ipsa quidem ratione supervenienti succellive alimentoso magis lacti digestio non solum faciliatur, sed & lactis nutritivi corruptio multum omnino impeditur. Præterquam vero, quod multi infantum, quibus nutrices ubera præbent, priventur tam optimo remedio; ipsum etiam lac nutritivum, per neglectam plerumque affectuum refrænationem, & inordinatam sæpius lactantium diætam, multis modis depravatur. Accedit lactis in se boni perversa & superflua ingestio, de qua recte iudicat ETTMÜLLERVS l. c. §. XI. *Lactis superflua & tantum non coacta infusione matres pueros suos nimis alendo, sepe necant, & dum lactant, maciant. Sicut enim omnis nimia repletio, ut panis adultis, sic lactis recens natis pessima est. Pultis autem vitia duo sunt potissimum, tum perversa eius instar glutinis viscosi præparatio, tum pravus ille nutricum aliarumque vetularum mos, quo pultem, panem, aliosque cibos diu præmansos, fœtidissima sæpe saliva conspurcatis, obtorto quasi collo infantibus intrudunt.*

§. XXI.

Varia humorum in infantibus depravatio.

Ex hoc duplici malorum infantilium fonte, *tria* maxime propullulant *humorum* in infantibus *vitia*, quorum unum quidem magis *quantitate*, duo autem *qualitate* potissimum peccant, *plethora* nempe, *spissitudo* & *cacoehymia*. Ex *nimia* enim alimentorum *ingestione*, *nimia* humorum copia & abundantia non potest non oriri; ex *denegata* autem excernendorum recrementorumque *egectione*, & *prava* nutrientorum *digestione*, ex una quidem parte, *lenta*, *tenax*, *viscida*, *sanguinis*, aliorumque humorum *spissitudo*, ex altera vero parte, *contraria* plane *sanguinis* humorumque oritur *depravatio*, ubi nempe *impuritates salinæ*, *biliosæ*, *acidæ*, *acriores*, *maiori* quantitate humoribus sunt *immixtæ*. *Fluida* vitiosa ipsas etiam *solidas* corporis partes *pedetentim* reddunt *vitiosas*; unde *cachexia*, *atrophia*, *rachitis*, *variæ* *exulcerationes* *cutaneæ*, *aliaque* *partium* *solidarum* *vitia*, *originem* suam trahunt.

§. XXII.

Morborum infantilium externorum causa specialiores.

Inter *morbos* *infantium* *externos*, iuxta HIPPOCRATEM, primum locum occupant *aphthæ*, seu *serpentina* *oris* *ulcera*; quibus ex recentioribus *achores* atque *impetigines*, aliasque *partium* *cutanearum* *excoriationes*, & *exulcerationes*, merito adnumeravimus. Quemadmodum vero *intertrigines* a *causis* potius *externis*, *urinæ* nempe *sudorisque* *acrimonia*, *achores* vero & *impetigines* a *causis* ab *intra* magis

magis provenientius, a vitio nempe & corruptione feri falsi visceris, in glandulis tubulisque cutaneis subsistentis, ortum suum trahunt; ita *apthæ*, quarum alia benigniores, alia vero maligniores esse solent, non tam ab acore vitioso, ex stomacho exhalante, quod ETTMÜLLERVS quidem contendit, quam potius ab acri quadam materia, plus vel minus caustica, in sanguine prognata, & per glandulas faucium eructa, palatum faucesque erodente, originem suam ducunt.

§. XXIII.

Causas morborum animi in infantibus optime nos edocuit GEORGIUS ERNESTVS STAHLIUS, in dissertatione de *affectibus infantum*. Digna sunt eius verba, quæ hic legantur: *Animi pathematibus*, inquit, minus obnoxios esse infantes putare liceret; sunt autem quam maxime. Et primo per *impressionem*, a tempore adhuc gestationis, immo a tota reliqua parentum, quin subinde avita *indole*. Deinde per *incussionem*, quo nomine maxime *terrore* percelli & *pavoribus* exagitari docentur, ex imprudente & immodesta iam excitatione e somno, iam stolidi, voluntaria, quasi ioci causa, facta percussione; iam *fæminarum* a quibus portantur, repentinis, *reperdis*, *clamoribus*. Ita etiam *timore* vexari incipiunt, interdum per ipsam iocosam nutricum impressionem, verbis & inprimis gestibus, quibus aliquid timere inducuntur, & sub aliquo metu solli-

cite conticescere, seque cohibere edocentur. Sicut enim animum advertentibus, iustissimam certe admirationem, aut ad minimum attentionem mereatur *gestum* ingens efficacia, & quidem per inexplicabilem illam, sed notissimam *mutuam communicationem*, & perceptionem; ita ipsi usque tenerrimi infantes quotidianis exemplis eximie hac perceptione pollent, & inprimis circa res *placentes* eximie, aut *horridas*.

§. XXIV.

*Varia mor-
borum inter-
norum caus-
se.*

Prolixum nimis foret, si de omnium ac singulorum morborum internorum, tam generaliorum quam specialiorum, supremi, medii atque infimi ventris, quibus infantes maxime obnoxii esse solent, *caussis specialioribus*, specialiore aliquam considerationem, in presenti nostra dissertatione inaugurali, suscipere vellemus. Præsertim cum iam supra plurimorum istorum morborum *causam proximam* insimul indicavimus, ubi de illorum ratione formali sufficientes dedimus characteres. Iam si ea etiam huc referamus, quæ de causis morborum infantium generalioribus, tam remotioribus, quam propinquioribus, §. XIII. XIX. XX. XXI. in medium produximus, causæ istorum morborum specialiores, facile inveniri poterunt. Plura qui desiderat, ipsos adeat de morbis infantum scriptores, quos supra iam laudavimus; quibus tamen addi debet GVALTERVS HARRIS, Londinensis Medicus, qui circa finem

nem seculi superioris, peculiarem, *de morbis acutis infantum*, tractatum, Londini 1689. 8. edidit, quem magnus ille Batavorum medicus HERMANNVS BOERHAVE, in *methodo discendi artem medicam*, pag. 496. sequenti ornavit elogio : HARRIS scripsit tractatum *de morbis infantum*, cuius similis in suo genere non invenitur ; omnia brevissime describit, & demonstrat, quod pendeant imprimis eorum morbi ex indigesto & coagulo lactis.

§. XXV.

Restat, ut de *præservandis, curandisque infantum affectibus*, generaliora quædam addamus *consilia* ; ad specialiora enim descendere, nec temporis *præservatio*, nec instituti nostri ratio permittit. Ante omnia *gaudeant hic bene nati!* Experientia quippe constat, quod non omnium promiscue, sed quod bene iam iam monuit STAHLIVS l. c. mollium præsertim, inordinatorum, otiosorum, delicatarum, tenerorumque hominum infantes morbis plerumque sint expositi. Infantes autem a durioribus, corpore animoque compositis, parentibus geniti, & durius mox habiti a partu, non ita facile in morbos citra externas iniurias coniciuntur ; immo talium infantes ita sensim obfirmantur, ut & iniurias externas eo facilius superari possint. Id quod non surdis dictum esse velim parentibus, quorum corporis animique status naturalis, ad præcavendos infantum suorum morbos, multum omnino conferre valet. Deinde

vero *papaverculum* istud, seu *meconium*, vel ope colostri, vel per syrupum de cichorio cum rhabarbaro, cui anatica oxymellis squillitici portio addi potest, quantocyus ex corpore tenellulorum infantum proscibendum, sensibilisque pariter ac insensibilis *transpiratio*, per regimen temperatum, pulverenique ex absorbente & antimoniato fixo, blande promovenda est. *Lactis* autem *pultisque vitia*, partim per debitam animi moderationem, partim per lactantium lactentiamque diætam bene ordinatam, optime præcaveri poterunt. Ita obturatis morborum infantilium fontibus, de rivulis inde promanantibus non adeo solliciti esse debemus.

§. XXVI.

Curatio generalior.

Quod si vero tam necessaria istorum fontium obturatio vel in totum, vel in tantum fuerit neglecta, & hac ipsa quidem ratione nimiae humorum *abundantiae, spissitudini*, aliisque *cacoehymicis impuritatibus* porta fuerit aperta; tribus istis vitæ sanitatisque humanæ hostibus generalioribus, nutrimento partim tenuiore, potuque magis diluente, partim vero remediis incidentibus atque resolventibus vegetabilibus, imprimis autem absorbentibus acrimoniamque obtundentibus, priore paragrapho nominatis, nec non mucilaginosi atque gelatinosi alimentis medicamentosis e. g. decocto hordei vel avenæ, obviam eundum est. *Alterantibus* hisce remediis, facta humorum debita correctione & præparatione,

tione, *evacuantia* illico subungi debent, *emetica*
 quidem rarius, *diapnoica* autem *alvumque blande sub-*
ducentia eo frequentius. Qui vero *diapnoicum*
pro infantibus in temperatissimo aliquo remedio de-
 fiderat *effectum*, ille, inquit STAHLIVS, longe fe-
 licius potietur voto suo, si in usum trahat *nudum*
antimonium diaphoreticum, modo de reliquo recte
 paratum, ut tenue, & sine florum crudorum in re-
 liquam massam relapsorum miscela fuerit. Sane
 quid hoc simplex præparatum possit in variis te-
 neriorum imprimis infantum affectibus, prudenter
 adhibitum, vix quisquam persuadebit incredulis,
 nisi experientia. Certe, qui hoc cum aliis commo-
 dis absorbentibus sociatum, infantibus tempeste,
 moderatis etiam dosibus, exhibere scit; poterit fa-
 cile aliorum & laboriosorum & numerosiorum hu-
 jus census remediorum usu supersedere. Ad *blan-*
de autem *laxantia* quod attinet, præter syrupum
 de cichorio, quem paulo ante commendavimus,
 maxime huc spectat succus rhabarbari, cum man-
 na, vel syrupo foliorum fennæ remixtus. Eun-
 dem quoque præstant effectum pilulæ BECCHERI
 balsamicæ, tum matri vel nutrici, tum ipsis etiam
 infantibus iteratis quidem dosibus propinata.
 Tandem in plerisque infantum affectibus maxime
 commendari merentur *clysmata* leniora aliquando,
 aliquando vero acriora; quippe qui alvum non
 solum aperiunt, congestionesque versus partes supe-
 riores factas revellunt, sed & spasticos infantum morus
 opti-

32 *Dissertatio inauguralis medica de morbis infantum.*

optime sæpe demulcent. *Specialiorem medendi methodum*, qua morbos infantum internos & externos, generaliores & specialiores immo specialissimos, ex una quidem parte ETTMÜLLERVS, WEDELIVS & HOFFMANNVS, ex altera vero STAHLIVS, & illustris Dominus PRÆSES ipse, distinctius exponunt; ad quos, brevitatis causa, lectores nostros hoc loco remittimus.

T A N T U M .

Ma 4713

ULB Halle

3

003 901 068

80

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

MORBIS INFANTVM

QVAM
AVSPICE DEO PROPITIO
ET CONSENSV ATQVE AVCTORITATE GRATIOSI
ORDINIS MEDICI

PRÆSIDE

VIRO ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO ATQVE
EXPERIENTISSIMO

DN. JOANNE JVNCKERO

MEDICINAE DOCTORE EIVSDEMQUE PROFESSORE
PVBLICO ORDINARIO DECANO H. T. SPECTATISSIMO

PRO LICENTIA

SVMMSIQVE IN ARTE MEDICA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS RITE OBTINENDIS

H. L. Q. C.

AD D. AVGVSTI M D CC XLVI.

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

JOANNES GVILIELMVS MÜLLERVS

SCHLEIZA - VARISCVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE

Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.